

KUVVET VE HAREKET - IV

BİR BOYUTTA SABİT İVMELİ HAREKET

- ✓ Bir cismin, seçilen bir referans noktasına göre zamanla konumunu değiştirmesi olayına ..... denir. Hareket eden cisimlerin hızı her zaman sabit olmayıp değişim gösterebilir.
- ✓ Bir hareketlinin birim zamandaki hız değişimine ..... denir. İvme, ... bir büyüklüktür.

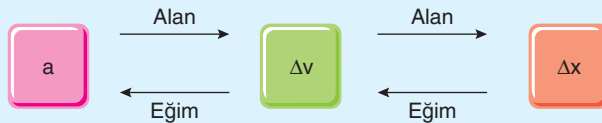
Büyüklük	Sembolü	SI Birimi	Birim Sembolü
Hız değişimi	Δv	metre/saniye	m/s
Zaman	Δt	saniye	s
İvme	a	metre/saniyekare	m/s ²

$$\vec{a} = \frac{\Delta \vec{v}}{\Delta t}$$

$$\Delta \vec{v} = \vec{v}_{\text{son}} - \vec{v}_{\text{ilk}}$$

DİFnot

- ✓ İvme-zaman grafiklerinin altında kalan alan hız değişimini, hız-zaman grafiklerinin altında kalan alan yer değiştirmeyi verir.
- ✓ Konum-zaman grafiklerinin eğimi hızı, hız-zaman grafiklerinin eğimi ivmeyi verir.
- ✓ Konum-zaman grafiklerinde alanın fiziksel karşılığı yoktur.
- ✓ İvme-zaman grafiklerinde eğimin fiziksel karşılığı yoktur.

Bir Boyutta Sabit İvmeli Hareket Grafik ve Denklemleri

Düzgün Hızlanan Doğrusal Hareket

- ✓ Bir cismin hız vektörü ile ivme vektörü aynı yönlü ise hızlanan hareket yapar.

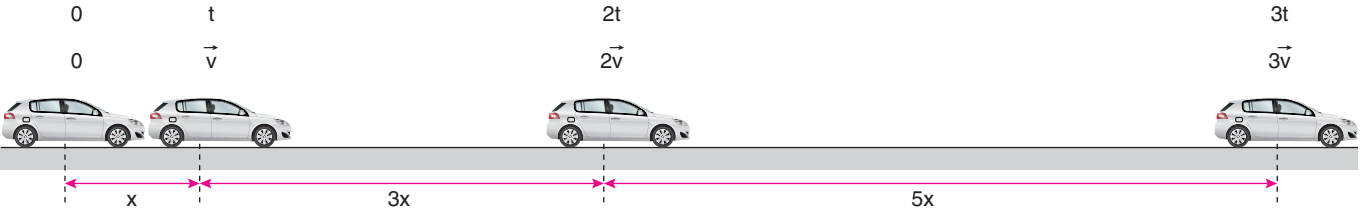

$v (+), a (+)$ işaretli ise “+” yönde hızlanan

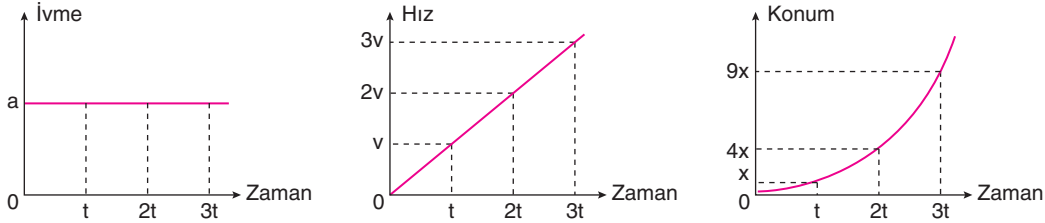

$v (-), a (-)$ işaretli ise “-” yönde hızlanan

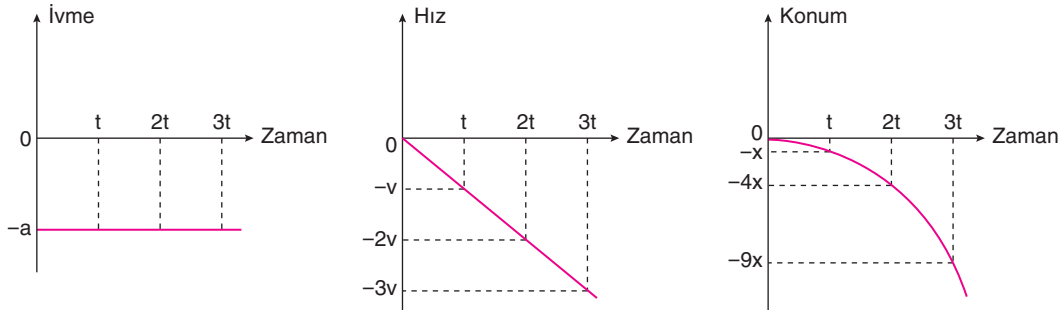
- ✓ Bir araç, a sabit ivmesi ile düzgün hızlanan hareket yaparsa eşit zaman aralıklarında yaptığı yer değiştirmelerin büyüklüğü artar.

- ✓ Pozitif yönde düzgün hızlanan hareket grafikleri aşağıda verilmiştir.

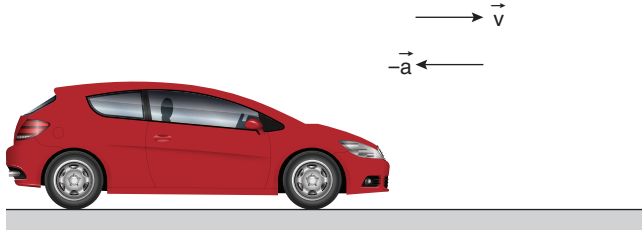

- ✓ Negatif yönde düzgün hızlanan hareket grafikleri aşağıda verilmiştir.

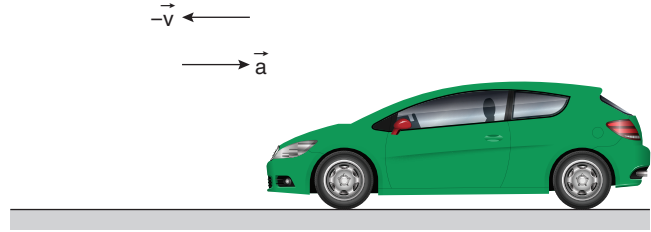

Düzgün Yavaşlayan Doğrusal Hareket

- ✓ Bir cismin hız vektörü ile ivme vektörü zıt yönlü ise yavaşlayan hareket yapar.

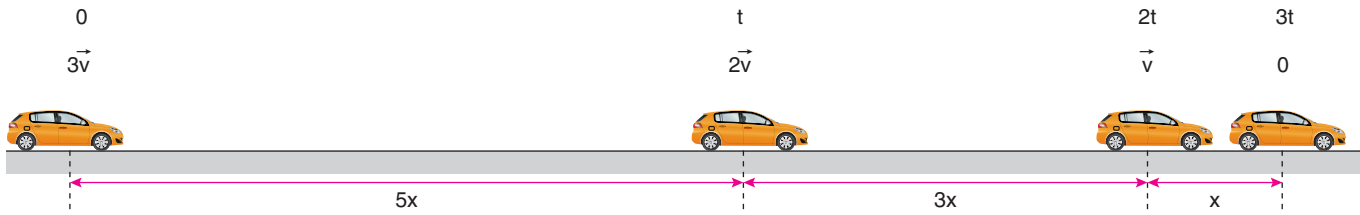

$v (+), a (-)$ işaretli ise “+” yönde yavaşlayan

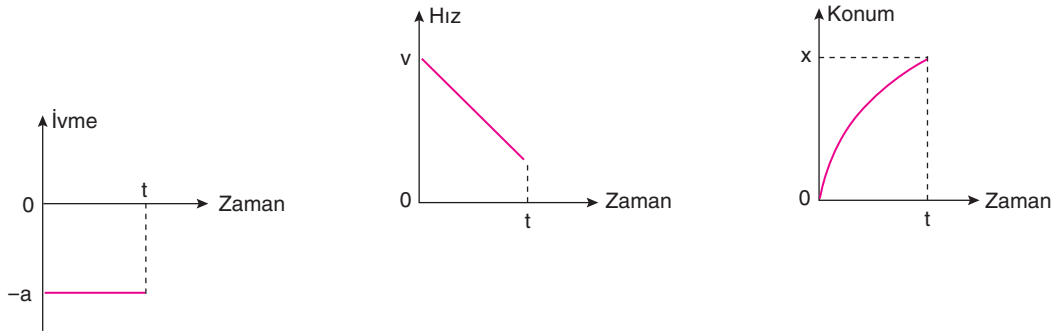

$v (-), a (+)$ işaretli ise “-” yönde yavaşlayan

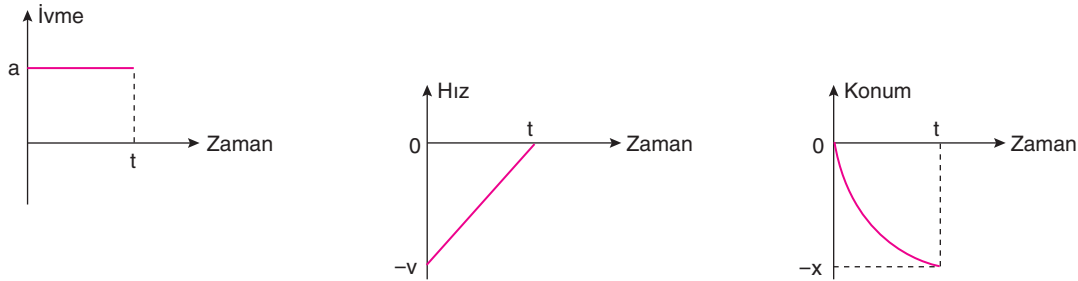
- ✓ a sabit ivmesi ile yavaşlayan hareket yapan cismin eşit zaman aralıklarında yaptığı yer değiştirmelerin büyüklüğü .....

- ✓ Pozitif yönde düzgün yavaşlayan hareket grafikleri aşağıda verilmiştir.

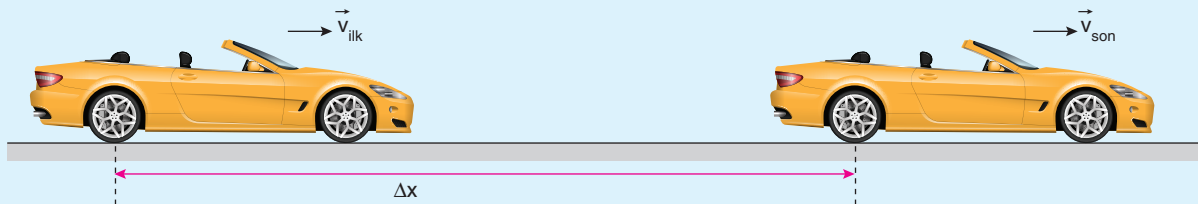
- ✓ Negatif yönde düzgün yavaşlayan hareket grafikleri aşağıda verilmiştir.

Hareket Denklemleri	
Hız Denklemi	$v = v_0 \mp a \cdot t$
Yer Değiştirme Denklemi	$\Delta x = v_0 \cdot t \mp \frac{1}{2} \cdot a \cdot t^2$
Zamansız Hız Denklemi	$v^2 = v_0^2 \mp 2 \cdot a \cdot \Delta x$
Düzgün hızlanan harekette işaret (+) alınır. Düzgün yavaşlayan harekette işaret (–) alınır.	

v_0 : İlk hız, v : t anındaki hız, a : ivme, Δx : Yer değiştirme

DiFnot

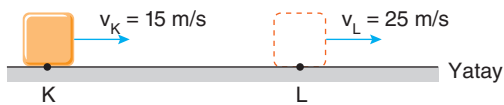

Sabit ivmeli harekette hızlanma veya yavaşlama durumunda ortalama hız büyüklüğü,

$$v_{\text{ort}} = \frac{v_{\text{ilk}} + v_{\text{son}}}{2}, \quad \Delta x = v_{\text{ort}} \cdot t$$

 ÖRNEK-1

Doğrusal bir yolda düzgün hızlanan bir cisim, K noktasından 15 m/s, L noktasından ise 25 m/s büyüklüğünde hız ile geçiyor.

Cismin K noktasından L noktasına geliş süresi 8 saniye olduğuna göre K-L arası mesafe kaç metredir?

[illegible]

 ÖRNEK-2

Doğrusal bir yörüngede v büyüklüğünde hızla hareket etmekte olan araç 4 m/s^2 büyüklükteki sabit ivmeyle hızlanarak 5 saniyede 300 metre yol almaktadır.

Buna göre aracın ilk hızının büyüklüğü kaç m/s olur?

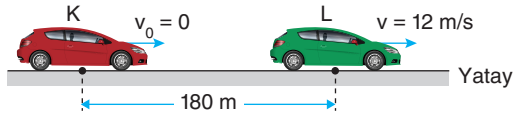
- A) 30   B) 35   C) 40   D) 45   E) 50

A blank sheet of graph paper with a grid of squares. The grid consists of 20 columns and 10 rows of small squares. There are no margins or additional markings on the page.

ÖRNEK-3

12 m/s büyüklüğünde sabit hızla giden L aracı, şekildeki konuma geldiği anda 180 metre gerisinde duran K aracına, sabit ivmeyle aynı yönde harekete başlıyor.

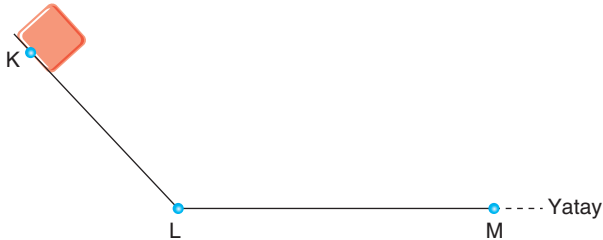

K aracı L aracına 10 saniyede yetiştiğine göre K aracının ivmesinin büyüklüğü kaç m/s^2 olur?

[illegible]

ÖRNEK-4

Sürtünmelerin önemsiz olduğu ortamda, düşey kesiti verilen sistemde K noktasından serbest bırakılan cisim K-L arasında t sürede, L-M arasında 2t sürede almaktadır.

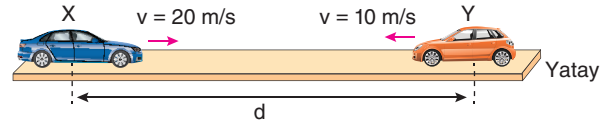
Buna göre $\frac{|KL|}{|LM|}$ oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{1}{5}$ B) $\frac{1}{4}$ C) $\frac{1}{3}$ D) $\frac{1}{2}$ E) 1

[illegible]

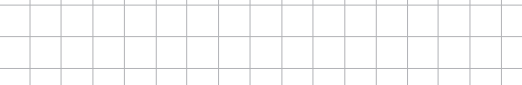
ÖRNEK-5

Doğrusal yörüngede zıt yönlerde hareket eden araçlardan X aracı 20 m/s büyüklüğünde sabit hızla hareket ederken ilk hızının büyüklüğü 10 m/s olan Y aracı 2 m/s² büyüklüğünde ivme ile düzgün yavaşlamaktadır.

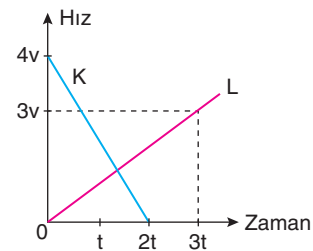
Araçlar 4 saniye sonra karşılaştıklarına göre d uzaklığı kaç metredir?

- A) 96   B) 98   C) 100   D) 104   E) 108

ÖRNEK-6

Doğrusal bir yörüngede hareket eden K ve L hareketlilerinin hız-zaman grafiği şekildeki gibidir.

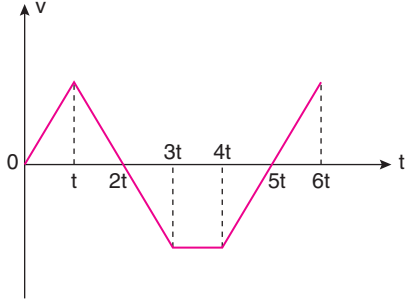

Buna göre K ve L hareketlilerinin ivmelerinin büyüklükleri oranı $\frac{a_K}{a_L}$ kaçtır?

[illegible]

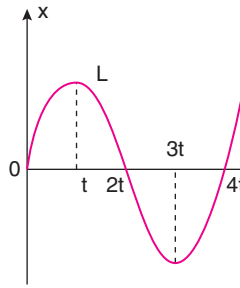
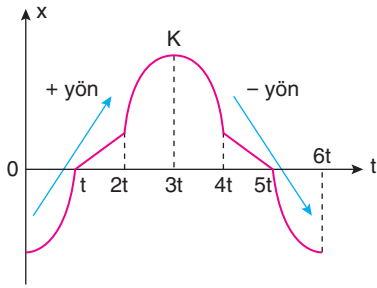
Doğrusal Hareket Grafiklerinin Analizi

- ✓ Hız-zaman grafiklerinde, grafiğin zaman eksenini kestiği anlar, cismin durduğu veya yön değiştirdiği anlardır.

Hareketli 2t ve 5t anında yön değiştirmiştir.

- ✓ Konum-zaman grafiklerinde, grafiğin maksimum ve minimum değerleri aldığı anlarda cisim yön değiştirmiştir.

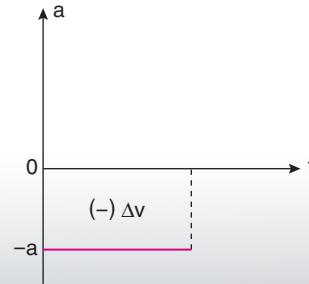
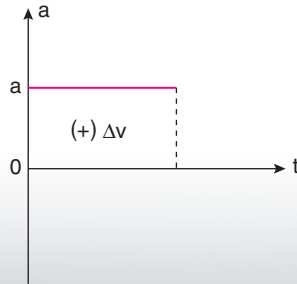

K hareketlisi 3t anında yön değiştirmiştir.

L hareketlisi t ve 3t anında yön değiştirmiştir.

- ✓ İvme-zaman grafiklerinde,

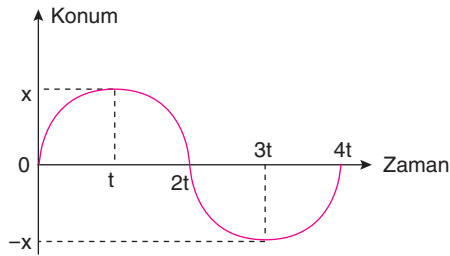
- İvmenin pozitif ya da negatif olması hareket yönünü belirlemek için yeterli değildir.
- İvmenin pozitif ya da negatif olması hareketlinin hızlanıyor mu yoksa yavaşlıyor mu olduğunu belirlemek için yeterli değildir.
- İvmenin sıfır olduğunun bilinmesi cismin duruyor mu yoksa sabit hızlı hareket mi yapıyor olduğunu belirlemek için yeterli değildir.
- İvmenin işareti hız değişiminin işareti ile aynıdır.

ÖRNEK-7

Doğrusal yörüngede hareket eden bir aracın konum-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre,

- I. $t = 0$ anında aracın ilk hızı sıfırdan farklıdır.
- II. $(0 - 4t)$ aralığında cisim iki kez yön değiştirmiştir.
- III. $4t$ anında araç başlangıç noktasındadır.

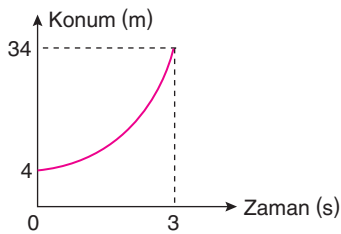
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK-8

Doğrusal yörüngede pozitif yönde hareket eden aracın $t = 0$ anında hızının büyüklüğü 4 m/s 'dir. a sabit ivmesiyle düzgün hızlanan aracın konum-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre aracın ivmesinin büyüklüğü kaç m/s^2 olur?

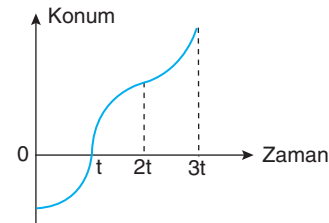
- A) 2   B) 3   C) 4   D) 6   E) 8

ÖRNEK-9

Doğrusal yörüngede hareket eden aracın konum-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre araçla ilgili,

- I. $(0 - t)$ zaman aralığında negatif yönde hareket etmektedir.
- II. $(t - 3t)$ zaman aralığında yavaşlamaktadır.
- III. $(2t - 3t)$ zaman aralığında pozitif yönde hareket etmektedir.

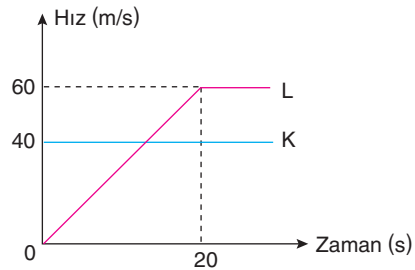
yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

ÖRNEK-10

Başlangıçta yan yana olan ve doğrusal yörüngede hareket eden K ve L araçlarının hız-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre araçlar kaçınıcı saniyede tekrar yan yana gelir?

- A) 70   B) 60   C) 50   D) 40   E) 30

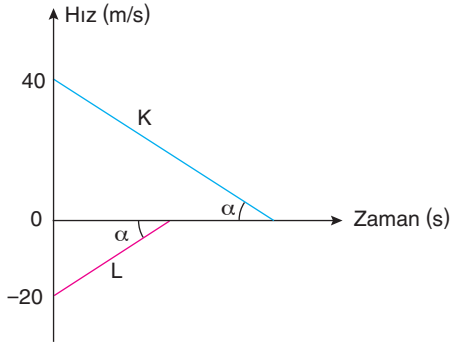

1. Doğrusal bir yörüngede 14 m/s büyüklükteki sabit hızla hareket etmekte olan otomobil, düzgün hızlanarak 4 saniyede hızının büyüklüğünü 22 m/s'ye çıkarmaktadır.

Buna göre otomobil 4 saniyede kaç metre yer değiştirir?

- A) 48 B) 54 C) 60 D) 72 E) 84

2. Doğrusal yörüngede hareket eden K ve L araçlarının hız-zaman grafiği şekilde gibidir.

L aracının duruncaya kadar yaptığı yer değiştirmenin büyüklüğü x olduğuna göre K'nin duruncaya kadar yaptığı yer değiştirmenin büyüklüğü kaç x olur?

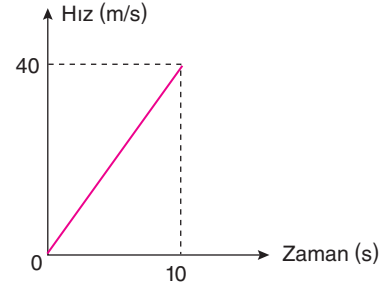
- A) $\frac{3}{2}$ B) 2 C) $\frac{5}{2}$ D) 3 E) 4

3. Doğrusal bir yörüngede K otomobili 20 m/s büyüklükteki hızla hareket ederken 120 metre uzaklıkta kendisi ile aynı yönde yere göre 10 m/s büyüklükteki sabit hızla hareket eden L aracını gördüğünde a sabit ivmesiyle yavaşlamaya başlamaktadır.

K aracının L aracına çarpmaması için a ivmesinin en küçük değeri kaç m/s^2 olmalıdır?

- A) $\frac{5}{12}$ B) $\frac{1}{2}$ C) $\frac{3}{4}$ D) $\frac{2}{5}$ E) $\frac{1}{4}$

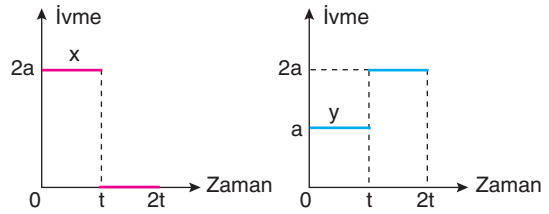
4. Doğrusal yörüngede hareket eden aracın hız-zaman grafiği şekilde gibidir.

Aracın 3. saniye içinde aldığı yol x_1 , 3 saniyede aldığı yol x_2 olduğuna göre $\frac{x_1}{x_2}$ oranı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{3}{4}$ B) $\frac{5}{9}$ C) $\frac{5}{8}$ D) $\frac{1}{2}$ E) $\frac{4}{5}$

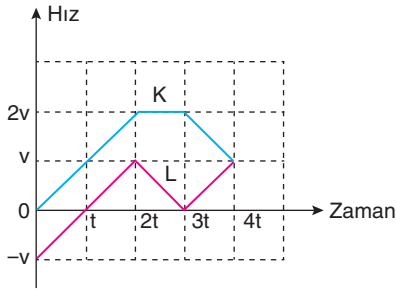
5. Doğrusal yörüngede hareket eden ve $t = 0$ anında durmakta olan x ve y araçlarının ivme-zaman grafikleri şekilde gibidir.

Buna göre x ve y araçlarının 2t sürede yaptığı yer değiştirmelerinin büyüklüklerinin oranı $\frac{x_x}{x_y}$ aşağıdakilerden hangisidir?

- A) $\frac{5}{4}$ B) $\frac{6}{5}$ C) $\frac{5}{3}$ D) $\frac{3}{5}$ E) $\frac{5}{6}$

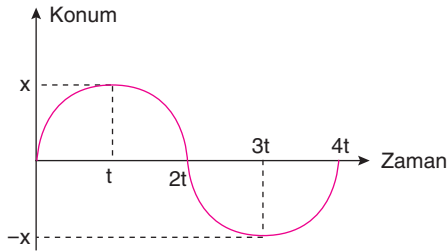
6. Birbirine paralel doğrusal yörüngelerde hareket eden K ve L araçlarının hız-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Araçlar $t = 0$ anında yan yana ve t anında aralarındaki uzaklık x olduğuna göre $4t$ anında aralarındaki uzaklık kaç x olur?

- A) 5   B) $\frac{9}{2}$ C) 4   D) $\frac{7}{2}$ E) 3

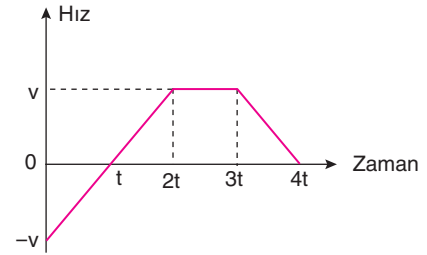
7. Doğrusal yörüngede hareket eden aracın konum-zaman grafiği şekildeki gibidir.

Buna göre aracın hangi zaman aralıklarında hız vektörü ile ivme vektörü aynı yöndedir?

- A) Yalnız $(0 - t)$
B) $(0 - t)$ ve $(2t - 3t)$
C) $(t - 2t)$ ve $(3t - 4t)$
D) $(0 - t)$ ve $(3t - 4t)$
E) $(0 - t)$, $(t - 2t)$ ve $(3t - 4t)$

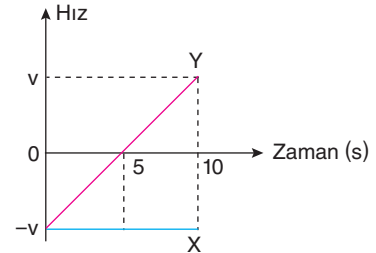
8. Doğrusal bir yörüngede hareket eden aracın hız-zaman grafiği şekildeki gibidir.

t anında aracın başlangıç noktasına uzaklığı x olduğuna göre $4t$ anında başlangıç noktasına uzaklığı kaç x olur?

- A) 1   B) $\frac{3}{2}$ C) 2   D) $\frac{5}{2}$ E) 3

9. $t = 0$ anında yan yana olan ve birbirine paralel doğrusal yörüngelerde hareket eden X ve Y araçlarının hız-zaman grafiği şekildeki gibidir.

$t = 10$ saniye sonunda araçlar arasındaki uzaklık 100 metre olduğuna göre Y aracının ivmesinin büyüklüğü kaç m/s^2 olur?

- A) $\frac{1}{2}$ B) 1   C) $\frac{3}{2}$ D) 2   E) 3

1063126

ÖĞRENCİ NO	YANITLAR
1	11
2	12
3	13
4	14
5	15
6	16
7	17
8	18
9	19
10	20

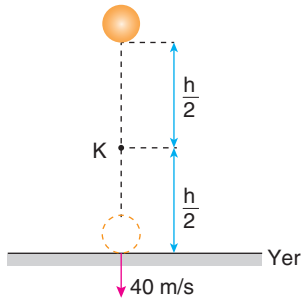

ÖRNEK-19

Sürtünmesiz ortamda h yüksekliğinden serbest bırakılan şekildedeki cisim 40 m/s büyüklüğünde hızla yere çarpıyor.

Buna göre hareketli K noktasından geçerken hızının büyüklüğü kaç m/s olur?

- A) 10   B) $10\sqrt{2}$ C) 20   D) $20\sqrt{2}$ E) $20\sqrt{3}$

ÖRNEK-20

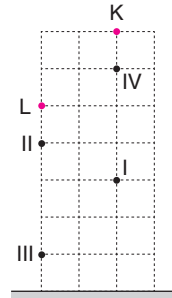
Hava sürtünmelerinin önemsenmediği bir ortamda serbest düşmeye bırakılan bir cisim hareketinin son 3 saniyesinde 60 metre yol almaktadır.

Buna göre cismin hareket süresi kaç saniyedir? ($g = 10 \text{ m/s}^2$)

[illegible]

ÖRNEK-21

Sürtünmesiz ortamda K ve L cisimleri birer saniye arayla şekildeki konumlarından serbest bırakılıyor.

Buna göre,

- I. K cismi, I konumunda iken L cismi II konumundadır.
II. L cismi, III konumunda iken K cismi I konumundadır.
III. K cismi, IV konumunda iken L cismi III konumundadır.

yargılarından hangileri doğru olabilir?

(Bölmeler eşit aralıklıdır.)

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) I ve III

ÖRNEK-22

Hava sürtünmelerinin önemsizmediği bir ortamda serbest düşmeye bırakılan bir cisim ilk t sürede 6 metre yer değiştirmektedir.

Buna göre cisim $(3t - 4t)$ arası kaç metre yer değiştirmiştir?

[illegible]

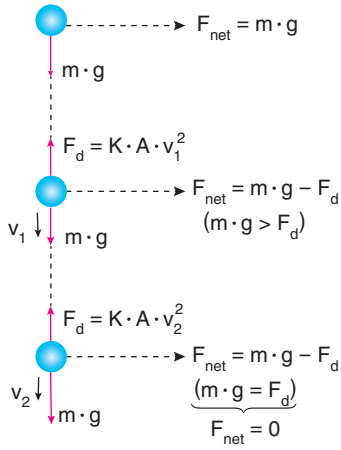
Düşen Cisimlere Etki Eden Hava Direnç Kuvveti ve Limit Hız

- ✓ Hava sürtünmelerinin ihmal edilmediği ortamlarda belirli bir yükseklikten serbest bırakılan cisme, harekete başlayınca hava direnç kuvveti etki eder.

$$F_d = K \cdot A \cdot v^2$$

Büyüklik	Sembolü	SI Birimi	Birim Sembolü
Hava direnç kuvveti	F_d	newton	N
Hareket doğrultusuna dik en büyük kesit alanı	A	metrekare	m^2
Hız	v	$\frac{\text{metre}}{\text{saniye}}$	$\frac{m}{s}$

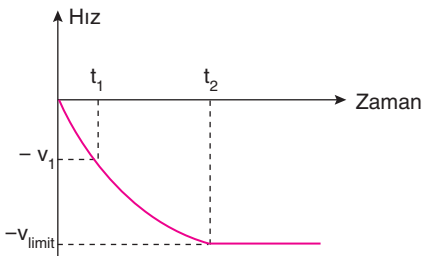
- ✓ Ortamın direnç katsayısı K, ortamın cinsine ve cismin şekline bağlıdır.

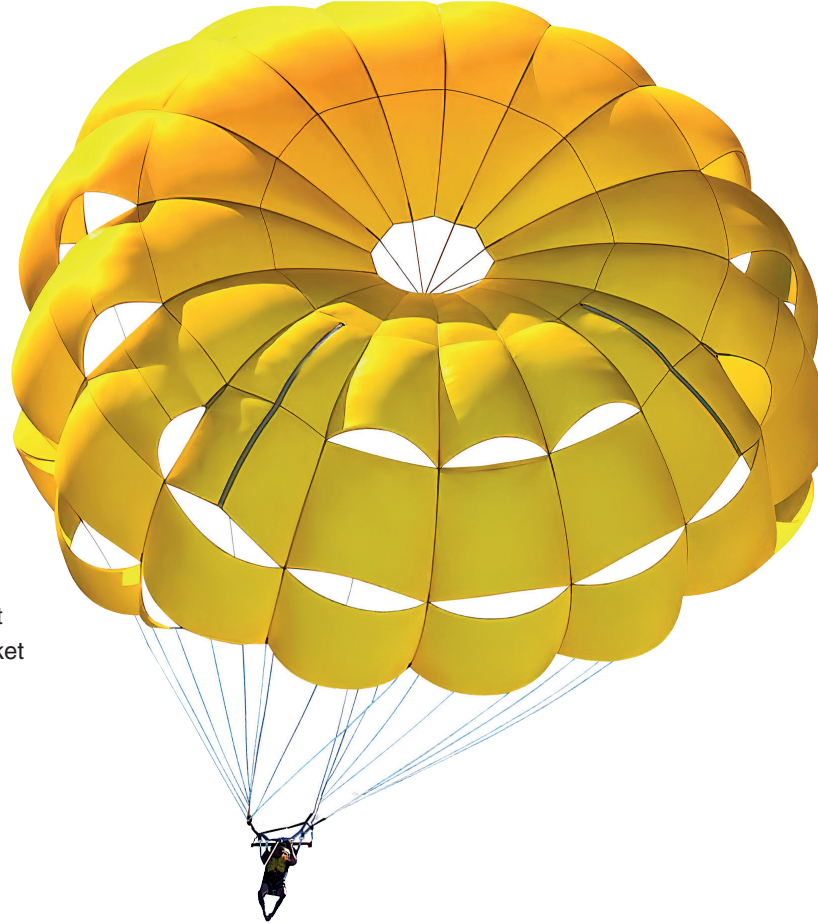
- ✓ Cisim h yükseklikten serbest bırakıldığında cisme etki eden net kuvvet, $m \cdot g$ 'dir.
- ✓ Cismin hızı arttıkça cisme etki eden hava direnç kuvveti artar.
- ✓ Cisme etki eden net kuvvet azaldığından cismin ivmesi azalır.
- ✓ Direnç kuvveti, cismin ağırlığına eşit olduğu anda net kuvvet sıfır olacağından cisim, bu andan itibaren sabit hızla hareket eder. Bu hız ..... denir.

$$F_d = G$$

$$K \cdot A \cdot v_{\text{limit}}^2 = m \cdot g$$

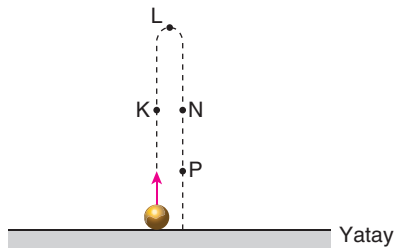

Hava direncinin olduğu ortamda h yüksekliğinden bırakılan cismin hız-zaman grafiği şeklindeki gibidir.

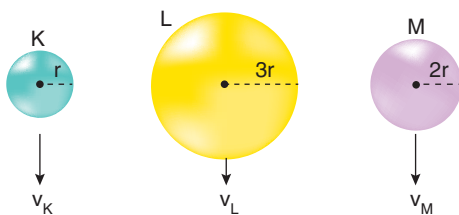
Hava sürtünmelerinin ihmal edilmediği bir ortamda bir cisim düşey yukarıya doğru şekildeki gibi fırlatılıyor.

Cisim limit hızı ulaşmadığına göre K, L, N, P noktalarından geçerken ivmelerinin büyüklükleri a_K , a_L , a_N ve a_P arasındaki ilişkiyi bulunuz.

A blank grid of 20 columns and 10 rows for drawing.

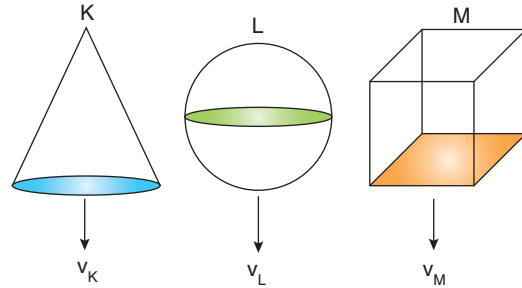
Hava ortamında yeterince yüksekte bırakılan türdeş K, L ve M küresel cisimleri şekildeki gibidir.

Yarıçapları r , $3r$ ve $2r$ olan aynı maddeden yapılmış içleri dolu cisimlerin limit hızları v_K , v_L ve v_M olduğuna göre limit hızlarının büyüklükleri arasındaki ilişkiyi bulunuz.

[illegible]

Eşit kütleli K, L ve M cisimleri şekildeki gibidir.

Hareket doğrultularındaki en büyük kesit alanları eşit olduğuna göre hava ortamında yeterince yüksekte bırakılan K, L ve M cisimlerinin limit hızlarının büyüklükleri v_K , v_L ve v_M arasındaki ilişki aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir? (Hava direnci sabiti K, L ve M cisimleri için aynıdır.)

- A) $v_K > v_L = v_M$
 B) $v_K = v_L = v_M$
 C) $v_M > v_K > v_L$
 D) $v_M > v_L > v_K$
 E) $v_K = v_L > v_M$

A large grid of 20 columns and 10 rows, intended for drawing.

Hava sürtünmelerinin ihmal edilmediği ortamda bir cisim yatay zeminden v büyüklüğünde hızla düşey yukarıya doğru fırlatılmaktadır.

Buna göre,

- I. Cismin çıkış süresi, iniş süresinden küçüktür.
- II. Yere çarpma hızının büyüklüğü, v 'den küçüktür.
- III. Maksimum yükseklikte ivmesi sıfırdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) I ve III
D) II ve III   E) I, II ve III